

BUSKERUD HØYRE, LÅGENDALSMUSEET

KONGSBERG, SØNDAG, 21.AUGUST 1983.

Det er et hovedmål for all sunn politikk å bygge et tryggere samfunn, hvor den enkelte er sikret arbeid og inntekt, og etter behov omsorg og støtte. Et samfunn hvor det er trygt å vokse opp, trygt å leve og trygt å bli syk og gammel.

Denne tryggheten trues i dag i nær sagt alle land. Den trues både av en svekkelse av moralske normer og bånd mellom medmennesker, av internasjonale konflikter og opprustning, og av økonomiske problemer og arbeidsløshet.

Vi skal ikke fortvile over de internasjonale motsetningene: Hvis NATO-landene står sammen, og hvis venstreorienterte politikere ikke lykkes med å spre unødig mistillit og strid mellom de allierte, vil vi beholde både vår fred og vår frihet.

Arbeidsløsheten er også en trussel mot grunnleggende verdier. Den har rammet land etter land. I Norden rammet den først og hardest i Danmark under sosialistisk styre. Men problemet rammer under alle slags politisk ledelse. Heldigvis er arbeidsløsheten meget mindre hos oss enn i de fleste andre land, men problemet er meget alvorlig.

Kampen mot arbeidsløsheten ville bli håpløs, hvis man nekter å se årsakene i øynene, og hvis man nekter å lære av feil. Ingen kan vel lenger benekte at den politikken som ble ført i 1970-årene førte til produksjonskostnadene steg dramatisk meget mer i Norge enn i andre land.

Vi vet også at dette førte til at titusener av arbeidsplasser ble ulønnsomme i denne tiden, og at tallrike bedrifter derfor begynte å bruke opp sine reserver. Da så ulønnsomme bedrifter uten reserver møtte en verdenskrise, var det blitt for sent å hindre arbeidsløshet. Dette har gjort kampen mot arbeidsløsheten til vårt mest presserende problem.

Det er ikke noe nytt at det tar tid fra et land begynner å føre inflasjonspolitik til inflasjonen melder seg for alvor. Vi fikk rekord i prisstigning i Arbeiderpartiets siste regjeringsår, 1981. Det var et utslag av lettsindig politikk i tidligere år.

Og det tar tid før slik kostnadsstigning i et land fører til at kundene heller kjøper i andre land. Derfor er det ikke noe merkelig at Norge først i 1982 og 1983 fikk den arbeidsløsheten som inflasjonspolitikken i 1970-årene måtte munne ut i.

Vi understreker disse sammenhengene for å belyse årsakene til problemene, fordi vi ikke kan løse vanskelighetene uten å erkjenne hvorfor de er oppstått. Samtidig må vi ikke glemme plikten til å se lenger enn

nesen rekker. Den meget anerkjente sosialøkonom, arbeiderpartimannen Hermod Skaanland sa det nylig slik: "Hva vi idag gjør . . . har sine viktigste virkninger en del år fremover i tiden på samme måte som den situasjon vi idag står overfor, langt på vei er bestemt av hva vi gjorde eller ikke gjorde i 1970-årene. . . ."

Det man gjorde feil i 1970-årene var særlig å øke de offentlige utgiftene så sterkt at vi fikk inflasjon, for dyr produksjon, sviktende salg og -- noen år senere -- økende arbeidsløshet. Disse feilene vil vi ikke gjøre om igjen.

Men arbeidsledigheten ville ha vært vesentlig større dersom ikke Regjeringen helt siden den overtok hadde lagt opp en politikk for å styrke utsatte arbeidsplasser. Viktigst her er kampen mot inflasjonen, som har ført til lavere prisstigning. Mindre vekst i offentlige utgifter har samtidig skaffet rom for lettelser i bedriftsbeskattningen, og for støttetiltak til særlig utsatte industrigrener og andre næringer. Bremsing av skattene for personer minsker behovet for lønnstillegg i forhold til hva det ellers ville vært, og er derfor også et bidrag til å styrke konkurransevne og arbeidsplasser. Opprydding i produktivitetshemmende lover og forskrifter er nødvendige for å ta bort bremsen for produktive tiltak. Og vårt arbeid for høyere produktivitet er en viktig del av kampen for bedre konkurransevne.

Ekstraordinære sysselsettingstiltak er også nødvendige i dagens situasjon. Regjeringen har fått tilslutning til

meget omfattende tiltak av denne art. Dette gjelder en usedvanlig sterk innsats for nye opplæringsplasser i skole og arbeidsliv og på annen måte, midlertidige arbeidsplasser i fylker og kommuner og offentlige investeringer.

Men vi må ikke glemme at vi ikke kan opprettholde sysselsettingen i det lange løp gjennom kortsiktige arbeidsmarkedstiltak og spesielle støttetiltak overfor utsatte bedrifter. Usikkerheten om oljeinntektene gjør det enda mer umulig å løse problemene på den måten. Og den gjør det uansvarlig å prøve å løse syssel settingsproblemet ved en ensidig og varig sterk økning av antallet offentlig sysselsatte.

Det er skremmende å se hvorledes mange bare lukker øynene for de kraftige signaler om at oljen ikke kan skaffe alle de pengene som de har regnet med. De ferskeste prognoser går ut på at Norges oljeinntekter i inneværende fireårsperiode (1982-85) vil bli ca. 55% av det som ble beregnet i den siste Ap-regjeringens langtidsprogram for perioden. Det beklagelige forhold er at de utgiftene som allerede er fastlagt innebærer at Norge allerede har disponert de oljeinntektene vi kan regne med i overskuelig fremtid. Oljeinntektene gir ikke noe økonomisk grunnlag for sterkere økning i de offentlige utgiftene.

Det er ikke vanskelig å finne forslag om bruk av mer penger for å skape økt sysselsetting på kort sikt. Arbeiderpartiets krav om meget sterkere økning av

offentlige utgifter og utlån ville utvilsomt kunne skaffe flere jobber, til å begynne med. Men all mulig erfaring og terori viser at det også ville skape sterkere prisstigning og lønnsstigning, særlig lønnsglidning. De arbeidsplassene som konkurrerer med utlandet ville da bli slått ut i tur og orden - p.g.a. høyere kostnader og dyrere produkter. Arbeiderpartiets politikk minner mest om den som deres partifeller førte i Danmark, med langvarig massearbeidsløshet som tragisk resultat.

Regjeringen legger derfor avgjørende vekt på å finne den riktige balanse mellom på den ene side de kortsiktige tiltak som må til for å redusere den øyeblikkelige arbeidsledighet, og på den annen side den sparsommelighet som er nødvendig for å bremse prispresset og kostnadsstigningen, og derved bedre konkurransevnen og trygge arbeidsplassene på lengre sikt.

Det er et vesentlig fremskritt at sterk og stigende inflasjon under Arbeiderpartiet er snudd om til synkende prisstigning nå. Men prispresset og prisstigningen i Norge er fremdeles for høy i forhold til de land vi konkurrerer med. Derfor ville det være lettsindig å følge de inflasjonsdrivende kravene om ytterligere sterkt økte offentlige utgifter.

Og Arbeiderpartiet vet jo selv at kampen mot arbeidsledigheten ikke kan vinnes hvis vi ikke klarer å få redusert inflasjonen. På Arbeiderpartiets landsmøte i

april 1981 sa daværende statsminister Gro Harlem Brundtland: "Vi kan ikke gjennomføre en fortsatt sterk vekst i det offentlige forbruk uten at vi forsterker prispresset." Under valgkampen høsten 1981 sa hun også: "En kamp mot inflasjonen er både en kamp for sysselsettingen og en kamp til fordel for de svake." (Kristiansand 8.august). Dette var riktige synspunkter i 1981, og de er like riktige idag. Det er bare så synd at Arbeiderpartiet i opposisjon later til å ha glemt så meget av det de lærte i regjeringsposisjon, da de etterhvert så konsekvensene av sin egen inflasjonspolitik fra 70-årene.

Jeg er klar over at Arbeiderpartiet ikke liker at Høyre retter søkelyset mot Arbeiderpartiets overbudspolitik. Men når Arbeiderpartiet i sin kamp mot Regjeringen sprer om seg med forslag om sterkt økte utgifter på område etter område, er det en del av vår oppgave i debatten å forklare hva følgene ville bli om man igjen skulle gi seg inn i en slik lettsindig økonomisk politikk.

Arbeiderpartiet har forlangt dokumentasjon av våre ord om at de driver overbudspolitik. Det er det ikke vanskelig å gi. Under behandlingen av statsbudsjettet for i år ville det øke statens utgifter meget mer enn det det ville kreve inn i høyere skatter, slik at resultatet ville bli to milliarder i større underskudd: Det kan man se i Stortingstidende.

Efter årsskiftet har utgiftene steget mer enn forutsatt, men på nær sagt de fleste poster der det har

vært behov for økte bevilgninger har Arbeiderpartiet foreslått så meget mer enn Regjeringen, at underskuddene ville stige med milliardbeløp. Og nå driver Arbeiderpartiet valgkamp med en strøm av kostbare aksjonsplaner og tiltakspakker - vel å merke uten prislapp. I tur og orden får fylker og byer høre om alle de tiltak Arbeiderpartiet vil sette inn for å hjelpe dem. Men hva det vil koste vilde ikke si. Det avslører en illevarslende lettsindighet i økonomiske spørsmål.

Når Arbeiderpartiet foreslår drastisk økte utgifter, til nær sagt alle gode formål, blir det begrunnet med at Arbeiderpartiet ikke vil gi skattelettelser. Og det er vel dessverre riktig. Men det Arbeiderpartiet vil kreve inn i høyere skatt kan ikke strekke til å betale mer enn en brøkdel av alle de kostbare løftene det kommer med. Og hvis man skulle øke skattene i forhold til idag, vil det føre til større lønnskrav, høyere utgifter og lite netto for stat og kommune. Arbeiderpartiets store løfter om økte utgifter kan ikke innpasses uten å føre til økt inflasjon.

I sin agitasjon mot Regjeringens økonomiske politikk prøver Arbeiderpartiet nå også å utnytte et intervju i Arbeiderbladet med den kjente økonomiprofessor Victor Normann. Det har de mindre enn lite grunnlag for. Et viktig punkt i hans uttalelser var nemlig følgende:
(Arbeiderbladet 18/8-1983)

"Det er i og for seg riktig at økte offentlige utgifter fører til økt prisstigning, dårligere konkurransevne og dermed økt ledighet."

Dette er jo i virkelighetene en klar advarsel mot Arbeiderpartiets krav om meget sterkere økning i offentlige utgifter.

Det er nettopp denne farlige virkning av Arbeiderpartiets forslag vi må advare mot. En støtte til dets overbudspolitikken vil være støtte til en inflasjonspolitik som vil øke kostnadene for norske bedrifter enda mer, og derved føre til at enda langt flere norske arbeidsplasser går tapt i konkurransen med utlandet.

Vi har tatt belastningen ved upopulære spareforslag. Det har ført til mindre inflasjon. Vi tar bort, skritt for skritt, bremsen for effektivitet og initiativ. Vi har begynt arbeidet for mindre skadelige skatter. Vi går forsiktig frem, men vi er på rett vei!

Høyre vil fortsette et moderat, men målbevisst arbeid for bedre bruk av pengene, og for å sette tæring etter næring, slik at vi kan få bedre økonomi og tryggere velferd.

Generell forsiktighet med utgiftene kombineres med vilje til innsats på prioriterte områder. Et viktig eksempel på det er den sterke innsats Regjeringen har fått tilslutning til for å øke antallet elevplasser og lærlingeplasser. Dette er et viktig ledd i arbeidet mot

ungdomsledigheten, men har først og fremst sin betydelige egenverdi ved at stadig flere får anledning til videregående utdannelse og til en fagutdannelse.

Dessverre er vi fortsatt i en situasjon hvor mange får avslag på sin ansøking om opptak til videregående skole. Men det er uten grunnlag når opposisjonen kritiserer Regjeringen for manglende vilje og handlekraft på dette område. Sannheten er jo at veksten i antall elevplasser aldri tidligere har vært så sterk som i inneværende år. I dette skoleåret vil vi ha skoleplasser til 83 prosent av årskullet 16-18 år, mens det tilsvarende tall for skoleåret 1981/82 var 77 prosent. Vi har i høst nådd et elevtall som overstiger det mål som AP-regjeringen satte opp for skoleåret 1985/86.

I faktiske tall betyr dette en økning i antallet elever fra vel 149.000 i skoleåret 1981/82 til over 166.000 i inneværende skoleår. Det blir 12.300 nye elevplasser denne høsten. Selv om det er meget beklagelig at det fremdeles er mange søkere som må avvises, må man også kunne glede seg over at det er tatt et skikkelig krafttak på dette område. Hvis man skulle ha kunnet kommet lenger i år, måtte man ha planlagt for høyere mål før vi overtok regjeringsansvaret.

En meget viktig side av dette krafttak for å skaffe flere elevplasser, er nettopp at dette er resultat av målbevisst innsats helt siden regjeringsskiftet i 1981. Dette er ikke noen improvisasjon i de siste uker før

skolestart, slik Ap prøvet i sin tid. I fjor ble daværende kirke- og undervisningsminister Austad voldsomt angrepet da han ville legge hovedvekten på flere elevplasser, fremfor å bruke mer penger til hver enkelt av dem. Men han arbeidet trøstig videre for å skaffe flest mulig plasser for de midler som kunne skaffes. Dette arbeidet ble fortsatt av den nåværende kirke- og undervisningsminister Bondevik. Og fylkene har hele tiden samarbeidet på beste måte med Regjeringen. Resultatet er altså en rekordøkning i elevtallet.

Og denne sterke satsingen på skoleopplæring er kombinert med tilsvarende sterk satsing på yrkesopplæring i arbeidslivet. Vi har også fått til en kraftig styrking av lærlingeordningen, med sikte på å komme opp i tusenvis av nye lærlingekontrakter pr. år.

Regjeringens innsats i skolepolitikken begrenser seg imidlertid ikke til arbeidet for å øke antallet elev- og lærlingeplasser. Et av regjeringens hovedmål for utdanningspolitikken er å styrke kvaliteten i skolen, både faglig, pedagogisk og sosialt. Dette er også en viktig del av den kursendring som er gjennomført i skolepolitikken siden regjeringsskiftet i 1981.

Et eksempel på dette er at vi utvetydig har slått fast at karakterer og eksamen skal beholdes. Men man har samtidig lagt om systemene slik at det legges større vekt

på innsats i forhold til oppsatte mål, og mindre vekt på å vurdere eleven i forhold til andre. Likeledes er det innført opptaksregler som sikrer at den enkeltes innsats blir skikkelig verdsatt og belønnet. Og det er tatt initiativ for å styrke undervisningen i grunnleggende kunnskaper og ferdigheter i sentrale skolefag.

Regjeringen har lagt frem en omfattende stortingsmelding om grunnskolen, hvor skolens verdigrunnlag og verdiformidling er undergitt en bred behandling. Konklusjonen er at den verdimeslige forankring fortsatt skal være det kristne kulturgrunnlag og vårt demokratiske samfunnssystem. Til tross for økende livssynsmessig spredning i samfunnet, vil Regjeringen arbeide for å beholde den brede oppslutning om den kristen-humanistiske idé om menneskeverd og menneskelig likeverd som den mest sentrale og allment aksepterte del av vårt felles verdigrunnlag.